

Plans de gestió per a iniciatives de custòdia del territori

Recomanacions i plantilla de pla de gestió

Versió 1.0 (abril 2023)

Autor:

Guillem Bagaria Morató (XCN)

Revisat per:

Mathias Brummer (XCN)

Carla Juvinyà González (Associació La Sorellona)

Marc Torrents Camps (GEPEC-EdC)

Miquel Rafa Fornieles (Fundació Catalunya La Pedrera)

Notes:

A l'Annex 1 s'inclou una plantilla per a la redacció de plans de gestió per a iniciatives de custòdia del territori. Com a tal, és un document orientatiu, que conté una estructura bàsica i referències a fonts d'informació que poden ser d'utilitat a l'hora de redactar un pla de gestió. Segons les necessitats i característiques de l'espai es poden eliminar o afegir apartats. El *text en verd i cursiva* correspon a comentaris, exemples i text a completar; caldrà eliminar-lo en el document final.

A l'Annex 2 s'inclou una plantilla de full de càlcul per a registrar les actuacions i el seguiment de forma contínua durant la implementació del pla de gestió. Està pensada per a facilitar la gestió adaptativa i la revisió del pla de gestió.

Els continguts d'aquest document estan subjectes a una llicència [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Quina utilitat té un pla de gestió per a una finca o espai en custòdia?

Un pla de gestió és un document de planificació de la conservació que recull allò essencial per a dur a terme la gestió d'un espai concret durant un període de temps definit.

Elaborar un pla de gestió representa una inversió de temps, però comporta una sèrie de beneficis per a l'entitat, per als altres actors implicats en la custòdia i, sobretot, per a la conservació de la natura.

Beneficis per a l'entitat

Facilita la planificació de tasques i recursos necessaris, la sol·licitud de finançament, la comunicació, o retre comptes a la societat i a finançadors.

Beneficis per a la resta d'actors

Proporciona informació estructurada, facilita la seva participació i l'avaluació de la gestió efectuada.

Beneficis per a la conservació

Ajuda a identificar objectes de conservació i els factors que els afecten, a plantejar objectius i indicadors per a fer-ne el seguiment, a prioritzar actuacions, i permet fer una gestió adaptativa segons els resultats obtinguts, de forma ràpida i eficient.

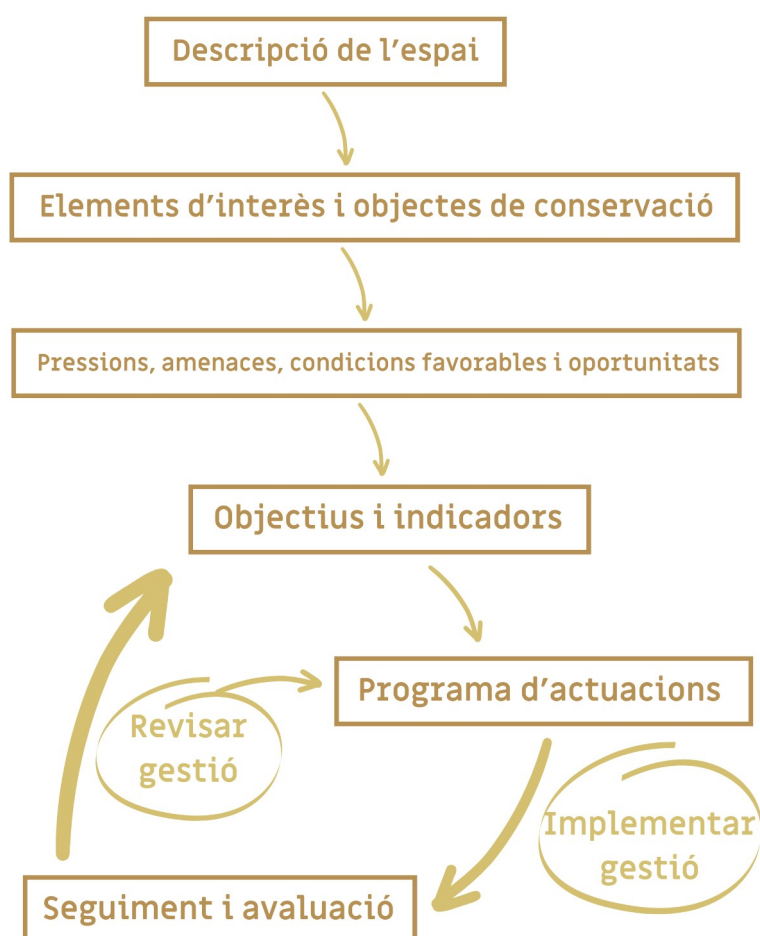
Recomanacions per a l'elaboració del pla de gestió

Estructura del pla de gestió

El pla de gestió que es proposa aquí (Annex 1) conté els següents apartats:

- **Resum i visió:** Síntesi molt breu del contingut del pla de gestió i estat desitjat de l'espai al final de la vigència del pla.
- **Descripció de l'espai:** Informació, que sigui necessària per a la gestió, sobre què hi ha i què es fa a l'espai, així com la relació amb les finalitats de l'entitat i amb bases jurídiques.
- **Elements d'interès i objectes de conservació:** Elements més rellevants a nivell natural i cultural, i aquells elements d'interès natural sobre els que es centraran les actuacions de conservació.
- **Pressions, amenaces, condicions favorables i oportunitats:** Factors que poden influir (negativament o positiva) sobre els objectes de conservació, i quin és el seu efecte esperat.
- **Objectius i indicadors:** Resultats desitjats dels objectes de conservació i metes a nivell socioeconòmic, indicant el càlcul que s'utilitzarà per a avaluar-ne l'assoliment.
- **Programa d'actuacions:** Línies d'actuació i mesures concretes (amb detall de l'actuació i el cost) que inclou cada línia i que són necessàries per a l'assoliment dels objectius.
- **Seguiment i avaluació:** Procediment per a la planificació i gestió adaptativa, incloent la periodicitat del seguiment d'indicadors, i com es revisaran els objectius i el pla de gestió.

Estructura del pla de gestió integrada amb el cicle de gestió adaptativa. Font: Adaptat de Alexander (2013).

Si no teniu molts recursos (econòmics o humans) podeu començar per una versió molt bàsica del pla de gestió, que inclogui els **apartats mínims imprescindibles** (marcats en **verd** a la plantilla de l'Annex 1) i de forma molt esquemàtica (en format de taules), en tres o quatre pàgines (més les fitxes d'actuacions):

- **Objectes de conservació**
- Principals **pressions, amenaces, condicions favorables i oportunitats** sobre els objectes de conservació
- **Objectius operatius i indicadors**
- **Actuacions i mesures de conservació**
- **Pla de seguiment**

És millor començar per una versió senzilla, que tingui en compte els aspectes més bàsics, però que permeti fer una gestió encarada als objectius de conservació, que no pas haver d'esperar molt de temps i destinar molts recursos a redactar un pla de gestió molt complet. De totes maneres, fins i tot un pla de gestió molt complet, cal que sigui un document àgil, visual i el més breu possible, sense informació supèrflua (hi sol haver tendència a allargar de forma innecessària especialment la descripció de l'espai).

Sobre la plantilla de pla de gestió

La plantilla que es presenta a l'Annex 1 preveu tot el contingut que s'ha considerat que pot ser rellevant per a un pla de gestió d'una iniciativa de custòdia. Tanmateix, en molts casos el contingut necessari pot ser més simple, i el pla de gestió hauria d'adaptar-s'hi, obviant els apartats innecessaris. En cas de diferents espais propers i amb objectius similars o complementaris, redactar un pla de gestió conjunt per a tots ells pot ajudar a optimitzar esforços de planificació i a realitzar una gestió més efectiva.

Aquesta plantilla es complementa amb una altra plantilla de full de càlcul (Annex 2) per a registrar les actuacions i el seguiment de forma continuada al llarg de la implementació del pla de gestió. Portar un registre del grau d'implementació i cost de les actuacions i del resultat del seguiment facilita l'avaluació de l'assoliment dels objectius, la gestió adaptativa i la revisió del pla de gestió.

A més d'aquestes plantilles de pla de gestió i de full de càlcul per a registrar les actuacions i el seguiment, hi ha diferents recursos que també us poden ajudar a implementar de forma planificada els projectes de conservació. Un d'aquests documents és el dels *Open Standards for the Practice of Conservation* (Conservation Measures Partnership, 2020), que proporciona un conjunt de bones pràctiques, integrades en un cicle de cinc fases, per a la implementació amb èxit de projectes de conservació, i que, a més, està disponible en català. Pel que fa a documents més centrats en l'elaboració de plans de gestió, poden ser d'especial interès la [web de la Guia de gestió d'Eurosite](#) i el llibre *Management Planning for Nature Conservation. A Theoretical Basis & Practical Guide* (Alexander, 2013). Podeu trobar aquests i altres documents útils a l'apartat de fonts consultades, a continuació.

Fonts consultades

Alexander, M. (2013). *Management Planning for Nature Conservation. A Theoretical Basis & Practical Guide* (2a ed.). Springer Netherlands.

https://doi.org/10.1007/978-94-007-5116-3_1

Asensio, N., Collado Urieta, H., Masó, M., & Rodrigo, J. (2018). *Guia de bones pràctiques sobre la custòdia del territori—Gestió de les entitats i les iniciatives de custòdia del territori*. Xarxa de Custòdia del Territori.

https://xcn.cat/wp-content/uploads/Guia_bones_practiques_xct_catala.pdf

Bagaria, G., Sánchez, C., Casares, B., & Navarro, A. (2021). *Grupo de trabajo “Bases para establecer indicadores de impacto de las iniciativas de custodia del territorio”*. VIII Jornadas Estatales de Custodia del Territorio.

<http://www.frect.org/grupos-de-trabajo-viii-jornadas-estatales>

Castañé, S., Asensio, N., Baena, O., Fàbrega, V., Navarro, A., & Carnicero, P. (2018). *Guia pràctica: Com planificar els projectes de custòdia per adaptar-se al canvi climàtic a les regions vulnerables d’Espanya*. Xarxa de Custòdia del Territori.

https://xcn.cat/wp-content/uploads/2018_Guia-Canvi-Climatic-i-Custodia-CAT.pdf

Conservation Measures Partnership. (2020). *Els Open Standards for the Practice of Conservation* (4.0). CMP.

<https://conservationstandards.org/wp-content/uploads/sites/3/2021/01/CMP-Open-Standards-for-the-Practice-of-Conservation-v4.0-Catalan.pdf>

Darwin Initiative & Eurosite. (2005). *Management Planning for Protected Areas: A guide for practitioners and their bosses*.

<https://mpg.eurosite.org/wp-content/uploads/MPG2005.pdf>

EUROPARC-Espanya. (2005). *Diseño de planes de seguimiento en espacios naturales protegidos*. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez para los Espacios Naturales.

https://redeuroparc.org/wp-content/uploads/2022/03/manual_2.pdf

EUROPARC-Espanya. (2008). *Planificar para gestionar los espacios naturales protegidos*. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez para los Espacios Naturales.

https://redeuroparc.org/wp-content/uploads/2022/03/manual_7.pdf

EUROPARC-Espanya. (2012). *Planificación de la conservación del patrimonio natural en los espacios protegidos del Estado español. Documento de trabajo*. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez para los Espacios Naturales.

<https://redeuroparc.org/wp-content/uploads/2022/03/Planes-de-conservacion.pdf>

EUROPARC-Espanya. (2018). *Las áreas protegidas en el contexto del cambio global: Incorporación de la adaptación al cambio climático en la planificación y gestión*. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez para los Espacios Naturales.

https://redeuroparc.org/wp-content/uploads/2022/03/01018_manual13_baja.pdf

Moreno, R. (2004). *Aplicació del Manual de plans de gestió Eurosite a finques privades amb acords de custòdia del territori*. Documents ocasionals de la Xarxa de Custòdia del Territori, 4. FTiP-Caixa Catalunya i XCT.

Navarro, A. (2018). *Planes de gestión y medidas basadas en la evidencia para organizaciones de conservación*. Asociación de Fundaciones para la Conservación de la Naturaleza.

http://afundacionesnaturaleza.org/wp-content/uploads/2018/05/18%C2%BA-Planes-de-Gestion_actualizado-web.pdf

The Nature Conservancy (2016). *Conservation by Design 2.0. Guidance Document*. TNC. Version 1.0.

https://www.conservationgateway.org/ConservationPlanning/cbd/Documents/CbD2.0_Guidance%20Doc_Version%201.pdf

Annex 1: Plantilla de pla de gestió

[Document editable](#)

[Document en pdf](#)

Annex 2: Plantilla de full de càlcul per a registrar les actuacions i el seguiment

[Document editable](#)